

WEERWATER

Van Renate Dorrestein verschenen eerder:

- Buitenstaanders* (roman, 1983)
Vreemde streken (roman, 1984)
Noorderzon (roman, 1986)
Een nacht om te vliegeren (roman, 1987)
Korte metten (columns, 1988)
Het perpetuum mobile van de liefde (autobiografie, 1988)
Vóór alles een dame (almanak, 1989)
Het Hemelse Gerecht (roman, 1991)
Ontaarde moeders (roman, 1992)
Heden ik (ziektegeschiedenis, 1993)
Een sterke man (roman, 1994)
Verborgen gebreken (roman, 1996)
Want dit is mijn lichaam (Boekenweekgeschenk, 1997)
Een hart van steen (roman, 1998)
Voor liefde: klik op F (novelle, 1999)
Het geheim van de schrijver (handboek, 2000)
Zonder genade (roman, 2001)
Het duister dat ons scheidt (roman, 2003)
Zolang er leven is (roman, 2004)
Mijn zoon heeft een seksleven en ik lees mijn moeder
Roodkapje voor (roman, 2006)
Echt sexy (roman, 2007)
Laat me niet alleen (Boekenweekessay, 2008)
Heiligenlevens en bananenpitten (essay, 2009)
is er hoop (roman, 2009)
De leesclub (antiroman, 2010)
Pas goed op jezelf (novelle, 2011)
De stiefmoeder (roman, 2011)
De zondagmiddagauto (novelle, 2012)
De blokkade (verslag van een zoektocht, 2013)
Liever horen we onszelf (Luistergeschenk, 2014)

Renate Dorrestein
WEERWATER

Uitgeverij Podium
Amsterdam

© 2015 Renate Dorrestein

Omslagontwerp Roald Triebels
Foto omslag Reyer Boxem/HH & Bram Sayes/HH
Typografie Sander Pinkse Boekproductie
Foto auteur Ruud Pos

ISBN 978 90 5759 712 1

Verspreiding voor België: Elkedag Boeken, Antwerpen

www.renatedorrestein.nl
www.uitgeverijpodium.nl

I
De mistbank

Een

Vlak voordat Nederland van de kaart geveegd zou worden, was ik een weekend in Maastricht. De terrassen op het Vrijthof zaten stampvol. Iedereen praatte, lachte, flirtte. Kleine kinderen stapten op zongebruinde blote voetjes rond. Hun ouders zaten met glimmende wangen achter grote stukken vlaai en dronken bier uit glazen die vonkten in de zon. Niets wees erop dat het einde der tijden nabij was.

Ook aan mijn tafeltje was de stemming vrolijk. Ik was in het gezelschap van Maarten, de man van mijn leven, zijn dochter Noor, in de wandeling mijn leasekind geheten, en mijn nepnichtje Elisabeth, wier naam we altijd afkortten tot E. Ik zat daar zorgeloos gelukkig te zijn met mijn eigenhandig in elkaar geknutselde familie.

Zou ik nog meer van het uitje hebben genoten als ik had geweten dat we voor het laatst met z'n vieren op stap waren? Had ik het willen weten? Eerlijk gezegd was ik tijdens dat weekend alleen maar in de ban van het nieuwtje dat ik te vertellen had.

Ik wachtte totdat iedereen een keuze uit het menu had gemaakt, wat tamelijk snel ging, omdat we allemaal Vlaams stoofvlees wilden. De wijn werd ingeschonken en we toostten, zoals altijd, op de toekomst. Je gaat er blindelings van uit dat je een toekomst hébt. Waarvoor smeden we anders plannen, bedenken we projecten, overwegen we baby's te maken? E. was bijna afgestudeerd, Noor was klaar om weer eens serieus verliefd te worden, Maarten ging zijn huis verbouwen. En ik had een uitnodiging gekregen waar niemand nog van wist.

Nog even en ik zou zeggen: 'Raad eens waar ik een tijdje

ga wonen?’ Met een uitgestreken gezicht zou ik een paar hints geven. Ik ging mijn intrek nemen in een stad die uit het niets was ontstaan. Een stad die met veel planologisch aplomb niet zozeer op de kaart was gezet als wel er op neergesmeten. Een stad jonger dan een gemiddeld mensenleven. Jonger dan ik in elk geval. Een stad die niet werd gehinderd door eeuwenoude tradities, vastgeroeste patronen en andere historische ballast.

‘Heb je een binnenpretje?’ vroeg E. tegenover me.

‘Nou en of,’ zei ik. Ik had al twee jaar geen roman kunnen schrijven. Mijn eigen historische ballast speelde me parten. Het leek me heel verfrissend om voor een paar maanden naar een plek zonder tradities te gaan.

‘Vertel!’ zei E.

Juist op dat moment bracht een aardige ober ons een mandje brood en vroeg of we iets te vieren hadden. ‘Gewoon een familie-uitje,’ zei Noor op haar glundere manier. Ze vond het altijd leuk als mensen ons in verwarring opnamen, gissend naar onze verwantschap.

Noors stokpaardje was ‘het goed gelukte gezin’. In dit hartveroverende concept bestonden er geen gebroken gezinnen en patchworkfamilies meer. Het was dom om van ‘falen’ te spreken als een huwelijk ‘mislukte’ en een gezin ‘uit elkaar viel’, betoogde zij, want blijkens de sociale realiteit ‘faalden’ we dan zowat allemaal. Hoe vaker je ouders van partner wisselden en zich daarmee voortplantten, hoe succesvoller je als familie juist werd. Zelf had Noor via haar moeder een halfzusje hier en een halfbroer daar, en via de vader van haar halfzusje ook nog twee kwartzusjes, en aan de oude en nieuwe partners van iedereen hing bovendien van alles vast: ontelbare setjes broers en zusters, ooms en tantes, neven en nichten, opa’s en oma’s.

Ik luisterde graag naar de creatieve manier waarop mijn leasekind de werkelijkheid te lijf ging. Achteraf maar goed

ook, want het is mede aan Noors gedachtegoed te danken dat de laatste stad van Nederland heeft weten te overleven.

Mensen willen verbinding. *Simple comme bonjour.*

‘Je ging wat vertellen,’ zei E.

Ik schoot overeind. ‘Ik ben uitgenodigd voor een gast-schrijverschap.’

‘Wat leuk!’ riep mijn gezelschap geestdriftig uit. ‘Waar?’

Dat was nou net het bijzondere, zei ik handenwrijvend. Ik was al ettelijke keren writer in residence geweest aan universiteiten in binnen- en buitenland, en ik verbaasde me er in toenemende mate over dat het gastschrijverschap zich nog steeds tot de academische wereld beperkte. Welaan, de uitnodiging was ditmaal uit een andere hoek gekomen. Van een gemeente.

‘Weet je nog,’ vroeg ik Maarten, die net een broodje open-sneed en het dik met boter besmeerde, ‘dat je me destijds kwam opzoeken in Iowa City? En dat je zowat ieder week-end naar Parijs kwam toen ik op de Sorbonne werkte?’ En terwijl hij knikte en een hap nam, zei ik: ‘Binnenkort kun je in Almere komen logeren.’

Er viel een stilte. Toen zeiden Noor en E. in koor: ‘In Almere?’

‘Almere?’ vroeg ook Maarten, maar heel wat gretiger. Als architect was hij geïnteresseerd in stedenbouwkundige experimenten.

Later, toen we weer thuis waren, bleek hij zelfs een kuub knipsels over Almere voor me paraat te hebben. We hebben die knipsels nog samen zitten lezen, overdwars op zijn zwartleren bankje dat we ooit voor bijna niks in een uitdra-gerij kochten, ik met mijn voeten onder zijn kont, hij met zijn benen over mijn knieën; het was zo’n zot, knus, veel te krap bankje. We gaven elkaar interessante stukken door terwijl achter het raam de zon in de Amstel onderging en

we zin kregen nog maar een fles te ontkurken, in het huis dat hij nooit meer zou verbouwen.

Boven het inmiddels gearriveerde stoofvlees in Maas-tricht keken twee geschokte gezichten me aan.

‘Almere? My god!’ zei E., die nooit zou afstuderen.

‘Ga je daar dan wónen?’ vroeg Noor, die nooit meer verliefd zou worden.

‘Jazeker,’ zei ik, ‘en jullie komen gezellig bij me eten zodra ik daar ben gesetteld.’ Je denkt dat je de tijd hebt. Alle tijd hebt. Je denkt dat na iedere nacht een nieuwe dag je weer stompzinnig toelacht.

‘Wat moet je daar gaan doen?’ vroeg Maarten.

‘Een roman schrijven die zich in Almere afspeelt,’ zei ik. ‘Dat is mijn opdracht.’

‘Maar het is de saaiste, lelijkste stad van Nederland,’ zei E., die bij mijn weten nog nooit een voet in de Flevopolder had gezet. ‘Daar valt helemaal geen roman over te schrijven.’

Om te voorkomen dat iemand aan tafel puntig zou opmerken dat ik er misschien geen roman over zou kunnen schrijven, begon ik snel Almeres kostelijkheden op te dissen. Ik was er meteen gaan kijken toen ik het telefoontje had gekregen. En ik had me ook al flink ingelezen. Met brede armgebaren schetste ik voor mijn dierbaren de diversiteit en de variëteit van mijn nieuwe standplaats: naast stedelijke faciliteiten had Almere binnen haar grenzen ook wat geen enkele andere stad had: hectaren land- en tuinbouwgronden en hectaren bossen en andere natuurgebieden, en eigen stranden en honderden kilometers fietspaden en overal water en een biologisch-dynamische stadsboerderij en bovendien een authentiek, vervallen kasteel. Zoveel verscheidenheid, zoveel ruimte: wie kon het Almere nazeggen?

Er woonden mensen van meer dan honderddertig nationaliteiten, vertelde ik mijn gezelschap, plus lepelaars en

roerdompen, buizerds, ransuilen en sperwers, en ook de zeearend, die sinds de Middeleeuwen niet meer in ons land had genesteld. Je vond er inderdaad de saaist denkbare nieuwbouwwijken, vol eenvormige straten en onopwindende portiekflats, maar ook veel buurten waarin er vrij op los werd gebouwd. Die wijken trokken busladingen bouwkundestudenten uit binnen- en buitenland aan.

Ja, inderdaad, Almere ging gebukt onder een slecht imago, vooral onder degenen die de stad alleen vanaf de A6 of A27 kenden. De gemeente gold niet als een plek waar je vandaan kwam, eerder als een oord waarnaar je noodgedwongen had moeten verhuizen, waarnaar je misschien wel was verbannen. Ik zag E. en Noor eendrachtig knikken. Wie van hopen oude stenen hield, van kerken en monumentale stadhuisen, die voelde zich in Almere niet door vergelijkbare schoonheid omringd. Alleen kon je het een stad die pas luttele decennia bestond moeilijk kwalijk nemen dat alles er nieuw was, net zomin als je kleine kinderen kunt verwijten dat het nog geen volwassenen zijn. En als je gesteld was op groen en water, op wind, ruimte en frisse lucht, dan zat je in Almere prima op je plek. Misschien kwam je er tijdens een wandelingetje zelfs wel beren tegen.

‘Beren?’ vroeg E. fronsend.

‘Bij wijze van spreken. Waar zoveel bos is, kunnen beren zijn,’ zei ik redelijk. ‘Denk nou eens mee, mensen! Als Nederlandse schrijver moet je je altijd in allerlei bochten wringen. Probeer maar eens op geloofwaardige wijze een personage te laten verdwijnen in dat landschap van ons. Dát is het probleem van de Nederlandse roman: we hebben geen natuur die tot de verbeelding spreekt of tot drama uitnodigt. Als ik wil dat een personage een vampier ontmoet, moet ik haar eerst helemaal naar de kliffen van Whitby laten reizen! Het ontbreekt ons aan woestijnen, prairies, gebergten...’

‘Die heeft Almere ook niet,’ bracht Maarten te berde. ‘Die stad ligt midden in de polder, op de bodem van de Zuiderzee. Meters onder NAP.’

‘Maar nergens anders dan in Almere,’ zei ik, ‘zijn de omstandigheden zo gevarieerd. In een roman die zich afspeelt in Almere, zou je daardoor letterlijk álles kunnen laten gebeuren.’

We sliepen die nacht met z’n vieren in een B&B die maar uit één kamer bleek te bestaan, in vier bedjes op een rij. Naast me snurkte E. Haar moeder, ooit mijn beste vriendin, overleed toen E. elf was. Omdat ik haar mama had beloofd een oogje in het zeil te houden, merkte ik al gauw dat Eetje erover inzat dat ik geen familie van haar was. Dat betekende immers dat ik op een dag zomaar zou kunnen verdwijnen. Als ik nou maar haar tante was geweest... ‘Ik ben je neptante,’ had ik toen gezegd, ‘dat is trouwens vaak stukken beter.’

Lang voordat Noor oud genoeg was om de loftrompet over buitengaatse familieverbanden te steken, had ik er zelf al eentje gecreëerd. Een mens heeft het domweg nodig om van anderen te houden. Zoals Tolstoj schreef: ‘Alles, alles wat ik begrijp, begrijp ik alleen omdat ik liefheb.’

Twee

In Almere werd ik door mijn opdrachtgever, de gemeente, tijdelijk gehuisvest in De Fantasie. Het was een vrolijk, kleurrijk wijkje, ontstaan uit een architectuurprijsvraag. Mijn onderkomen was een glazen kubusje, een soort hypermodern tuinhuisje, dat midden in het groen stond, onder schitterende wolkenluchten en een kolossale hoogspanningsmast.

Maarten had me in alle vroegte geholpen met de koffers en de dozen. Samen hadden we het eenpersoonsbed in ogen-schouw genomen. Dat zou af en toe een gezamenlijke overnachting in een hotel in Almere vereisen, een idee dat me als buitensporig overspelig voorkwam (*'Honey, we can't go on meeting like this'*).

'Doe je voorzichtig?' zeiden we tegen elkaar toen we afscheid namen. Dat zeiden we altijd, we pakten elkaars oren vast en zeiden: 'Doe je voorzichtig?'

Terwijl Maarten in zijn eigen auto wegreed, stak hij zijn hand uit het raam. 'Ik bel je,' riep hij.

Ik bel je. Dat heeft geen mens hier al jaren meer gezegd. Er zijn zoveel dingen waarvoor we tegenwoordig een moord zouden doen.

Het was die zondagochtend nog heel vroeg, ik had de verhuizing expres zo gepland, de rest van de dag wilde ik op verkenning uit kunnen gaan. Ik verliet mijn glazen kubus en zag nu pas goed dat De Fantasie grensde aan een buurt die me herinnerde aan de nieuwbouwwijk in Amstelveen waarin ik in de jaren zestig was opgegroeid: rechte rijen doorzonwoningen in straten die als twee druppels water

op elkaar leken. Mijn ouders waren destijds de eerste bewoners van ons huis geweest, ze hadden nog in opwaaiend zand gebivakkeerd. Ik was au fond een kind uit de nieuwbouw, Almere zou me vast passen als een handschoen.

Ik sloeg lukraak een hoek om en zag de witte stranden van het Weerwater liggen, het centrale stadsmeer, met aan de overkant de fonkelend oprijzende, futuristische skyline van het Stadshart. Terwijl ik langs een wei vol blatende schapen liep, was het alsof ik verderop de zee kon horen ruisen, maar dat bleek het verkeer op de A6 te zijn. Ik nam het tunneltje onder de snelweg en kwam uit in het Vroege Vogelbos, Almeres oudste bos, waar Almeres allereerste boom was geplant.

Er waren al meer mensen op de been, wandelaars, fietsers en hardlopers. En ik zag de ene scootmobiel na de andere. Misschien was er een revalidatiecentrum in de buurt. Iemand riep me toe: 'Ik heb zowat al uw boeken gelezen!'

'Wat fijn om te horen,' zei ik op de warme toon die ik in dat geval altijd aansloeg. Toen viel me in dat het maar een kwestie van tijd was of mensen zouden me hier op straat aanklappen en me vragen: 'En, hoeveel hoofdstukken van uw Almere-roman hebt u al af?'

Ik ging wat sneller lopen. Zou het me hier na twee jaar weer gaan lukken om een roman te schrijven?

Het was een aangenaam woud, dat Vroege Vogelbos. Maar beren vertoonden zich niet, en bomen waren bomen, die had ik in mijn eigen woonplaats al meer dan genoeg. Het was nu zaak nieuwe ervaringen op te doen. Ik koerste terug naar het tunneltje onder de A6, voorbijgesnord door een stuk of vijf scootmobiels. Na een paar honderd meter lopen over een landelijk laantje kwam ik uit bij een anarchistisch ogende scheepswerf. Ik besloot in het café in het jachthaventje een cappuccino te gaan drinken.

Het was een mooie ochtend, alleen nog een beetje heilig.

Terwijl ik op mijn koffie wachte, raadpleegde ik mijn stadsplattegrond. Almere was waanzinnig groot en uitgestrekt, maar als ik vanaf De Fantasie in de tegenovergestelde richting was gelopen, zou ik binnen tien minuten in het Stadshart zijn beland. Ik had me nog niet gerealiseerd dat ik zo centraal woonde. Ideaal.

Zou ik me ter inspiratie onderdompelen in een Almeerse koopzondag, of een kijkje gaan nemen in de gebieden waar stadslandbouw werd bedreven? Het hooi lag daar nu vast al als grote damschijven te wachten op z'n bestemming, het was tenslotte augustus, oogstmaand. Of moest ik eerst levensmiddelen gaan inslaan? In den vreemde had ik altijd behoefte aan royale voorraden; oog in oog met een berg voedsel kon ik me niet voorstellen dat iets me ooit zou kunnen deren.

Maar toen zag ik op de kaart het Kasteel staan.

Een jaar of vijftien geleden constateerde het gemeentebestuur dat het de jonge polderstad nog ontbrak aan een 'romantische trouwlocatie'. Almeerse stelletjes gaven elkaar het ja-woord bij voorkeur elders. Een nogal ongezellige smet op het stedelijke blazoen, en voor de middenstand bovendien een bron van inkomstenderving. Maar Almere had wel voor hetere vuren gestaan. Vastberaden werd besloten om in het stadsdeel Almere Haven het Belgische Chateau Jemeppe na te bouwen, inclusief alle erbij behorende opstallen, bijgebouwen en tuinen. Over het Weerwater zouden bruidsparen er regelrecht naartoe kunnen varen, om in stijl op de monumentale binnenplaats in de echt te worden verbonden. Helaas rustte er geen zegen op het project. Door politieke en financiële strubbelingen kwam de bouw in 2003 stil te liggen en werd niet meer hervat.

De afgelopen jaren was ik het curieuze gevaarte tientallen keren gepasseerd als ik ergens in het land een lezing moest

geven, en telkens was het als een soort fata morgana langs de snelweg opgerezen. Alleen de donjon, de grote vierkante toren, oogde min of meer compleet. In het voorbijgaan zag je uit de lagere ronde torens stalen staketsels omhoogsteken. Het bakbeest werd een ruïne genoemd, maar dat was het niet. Het was simpelweg nooit afgebouwd, het wachtte nog steeds op zijn voltooiing – net zoals sommige romans om redenen van allerlei aard nooit worden afgemaakt en toch stilletjes blijven hopen, zoals alleen romans dat kunnen, dat er op een dag een schrijver zal opstaan die ze tot vervulling brengt.

Ik liep naar de De Fantasie terug om mijn auto op te halen en reed in het inmiddels schelle middaglicht naar het Kasteel, over een weg die duidelijk in onbruik was geraakt. Bij een verroest ijzeren hek dat met prikkeldraad was omwonden kwam ik tot staan. VERBODEN TOEGANG VOOR ONBEVOEGDEN, meldde een bord.

Door de spijlen van het hek kon ik een stukje zien van de oprijlaan, die met kastanjes was afgezoomd. Ook de donjon was zichtbaar. De rest werd aan het oog onttrokken door de hellende bocht van de oprijlaan. Te voet volgde ik de wetering die langs het afgesloten terrein liep, en al kwam ik daardoor niet dichterbij het Kasteel, ik kon het uiteindelijk wel in z'n geheel ontwaren. Een karkas in ruwbouw. Een wonderlijk overblijfsel van iets dat er in feite nooit was geweest. Het was te zien dat de bouw was gestaakt voordat het gebouw water- en winddicht was gemaakt. De houten betimmering van de torenspitsen was al vergaan.

Ik kon de geur van verval en nat beton bijna ruiken. In mijn Almeerse roman moest ik een bestemming zien te vinden voor het Kasteel, niet als trouwlocatie, maar als iets grimmigers, iets dat recht deed aan... Onverhoeds vroeg ik me af waarom Maarten en ik eigenlijk nooit waren getrouwd. We waren al zowat een kwarteeuw samen.